

Біленський заклад загальної середньої освіти I – III ступенів
Володимирецької селищної ради

Схвалено
Рішенням методичного об'єднання
«Педагогічні сходинки»
Від 29 серпня 2022 р.
Протокол №1

Схвалено
Рішенням педагогічної ради
від серпня 2022 р.
Протокол №1

ЕТИКА
НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДЛЯ 5 КЛАСУ

**Розроблено за модельною навчальною програмою
«Етика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори
Пометун О.І., Ремех Т.О., Кришмарел В.Ю.)**

**Зміст навчальної програми забезпечує підручник
«Етика 5 клас»
(автори Людмила Давидюк, Анжела Мельник)**

Підготувала Галина Блищик

2022/2023 н. р.

I. Вступ

Зміст предмета структурований за такими розділами: 5 клас Вступ Розділ 1. УНІКАЛЬНІСТЬ І НЕПОВТОРНІСТЬ ЛЮДИНИ Розділ 2. СПІЛКУВАННЯ У ЖИТТІ ЛЮДИНИ Розділ 3. СВІТ ЛЮДСЬКИХ ЕМОЦІЙ ТА ПОЧУТТІВ Розділ 4. ЖИТТЄВИЙ ПОСТУП ЛЮДИНИ 6 клас Вступ Розділ 1. МОРАЛЬНЕ ПІДРУНТЯ ЛЮДСЬКИХ СТОСУНКІВ Розділ 2. ВЗАЄМОДІЯ ТА СПІВПРАЦЯ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ І СУСПІЛЬСТВА Розділ 3. СВІТ ЛЮДСЬКИХ ВЗАЄМИН Розділ 4. МОРАЛЬНІ ВІДНОСИНИ В СУСПІЛЬСТВІ У межах кожного розділу програми дотримано таку логіку: - рух від більш загальних до конкретних понять; - системне просування учнів в опануванні невеликої кількості теоретичних знань і підвищенні рівня сформованості наскрізних умінь та ключових компетентностей.

Програма містить результативні, змістові та процесуальні складники, які структуровано за відповідними рубриками/колонками основної частини: «Очікувані результати навчання», «Пропонований зміст навчального предмета», «Види навчальної діяльності».

Очікувані результати навчання зорієнтовані на формування відповідних компетентностей і наскрізних умінь учнів відповідно до Державного стандарту в логічному поєднанні знаннєвого, смислового й діяльнісного компонентів. Зміст навчального предмета розподілений на 8 розділів, що містять перелік сюжетів, опанування яких дозволить досягти очікуваних результатів. Учителі, орієнтуючись на вимоги щодо очікуваних результатів, мають змогу самостійно визначати назву теми, кількість годин і перелік питань до кожного уроку, залежно від умов організації освітнього процесу, пізнавальних можливостей окремих учнів, класу та індивідуального підходу до викладання. У межах загальної річної кількості годин учитель може самостійно визначати і час для роботи над кожним розділом програми, не порушуючи повноти завдань, визначених як результати і зміст навчання. Спільними для 5 та 6 класів є основні види навчальної діяльності учнів. Адже постійне залучення учнів у активну різноманітну діяльність може забезпечити реальне досягнення планованих у програмі результатів. Учитель, організуючи освітній процес, може диференціювати/ускладнювати кожний із пропонованих видів діяльності, зменшуючи допомогу учням аж до їхньої повної самостійності, та ускладнюючи завдання шляхом висування вимог оперувати більшим обсягом інформації чи складнішими способами діяльності. З урахуванням теми уроку в освітній процес доцільно включати такі види діяльності учнів: - пошукові завдання: пошук учнями інформації в різних джерелах (підручнику, довідниках, інтернет-джерелах тощо), систематизація, оцінювання якості та достовірності інформації; - творчі завдання: створення, синтез, розв'язання проблем і ситуацій на основі набутих знань і вмінь, оцінка прикладів власної поведінки та поведінки інших людей відповідно до моральних вимог і правил, моделювання ситуацій та діалогів морально-етичного змісту та визначення шляхів їх розв'язання; рольові та інші ігри на застосування набутих знань і умінь; -

відкриті та спірні запитання, що виносяться на обговорення та дискусії: стимулювання висловлення учнями власних суджень щодо певних вчинків, поведінкових моделей, добір аргументів для захисту власної позиції, участь в обговоренні з дотриманням правил дискутування, діалоги з переконанням інших; - індивідуальні/групові проекти: планування власної діяльності на певний проміжок часу, планування співпраці з іншими у проекті, дослідницька діяльність, співпраця з реалізації проекту та досягнення результатів, презентація результатів проекту. Водночас запропоновані програмою зміст предмета та види навчальної діяльності жодним чином не обмежують автономію і творчість учителя, оскільки виступають своєрідним орієнтиром та можливим варіантом навчання учнів «Етики». Програмові положення лише застерігають від одноманітності в організації діяльності учнів, небажаної монологічності й однотипності їхньої діяльності. Уроки етики можуть бути схожі на дослідницьку лабораторію, дискусійний клуб, де кожний учень має змогу індивідуально чи в групі дослідити ті чи інші проблеми, висловитися, поміркувати вголос, поділитися враженнями та власним досвідом. Варто якнайширше залучати життєвий досвід учнів, спонукаючи їх до активного спілкування з родиною та оточенням. Один-два уроки з предмета у навчальному році можна проводити як родинні/шкільні свята, де діти не просто демонструють власні досягнення в царині етики, а спілкуються зі своїми батьками/представниками родини та представниками сімей однокласників, учителями, запрошеними особами. Це відкриває перспективу позаурочної діяльності учнів, наприклад, у реалізації групових проектів. Розподіл навчального матеріалу між розділами програми є орієнтовним. Учителю може вносити власні корективи щодо цього в межах предмета. Шляхи реалізації програми та особливості організації освітнього процесу з предмета - Уявлення про цінності, що засвоюють учні, не ґрунтується лише на авторитеті вчителя чи автора підручника. Учителеві не слід вчити учнів брати на віру певний погляд на життя – варто допомогти їм самостійно знайти основи для розбудови щасливого і повноцінного життя. Етичні категорії і поняття мають обговорюватись на найбільш зрозумілих і близьких учням етичних прикладах українських реалій, ситуаціях життя найближчого оточення, зокрема, пропонованих у підручнику. Зміст предмета орієнтований на формування в учнів національних та загальнолюдських цінностей. У навчанні предмета особливого значення слід надавати розвитку вмінь учня/учениці робити моральний вибір, формулювати, пояснювати й обґрунтовувати власну позицію і поведінку та позицію інших людей. Тому всі важливі питання і поняття «Етики» обов'язково мають обговорюватися у процесі вільної і відкритої інтерактивної комунікації за участі всіх учнів класу, які мають можливість порівнювати свою точку зору як з думкою учителя, так і однокласників.

Отже, особливостями організації освітнього процесу з «Етики» є: - послідовне відпрацювання на уроках навичок учнів розв'язувати ситуації спілкування і взаємодії, моделюючи продуктивну етичну поведінку, стимулювання учнів використовувати набуті навички у житті; - системне застосування технологій інтерактивного навчання, розвитку критичного мислення, проектної діяльності; - створення позитивної атмосфери навчання та ефективного освітнього середовища. Учителям етики, адміністрації закладу

варто звернути увагу на те, що освітній заклад здійснює процес спрямованої соціалізації учня/учениці, тому певною мірою відповідає за їхній моральний і соціальний розвиток. Навчання учнів буде більш успішним за умови панування в освітньому закладі демократичної атмосфери та правил поведінки, стосунків учасників освітнього процесу, побудованих на етичних началах, рівноправних партнерських відносинах і взаємоповазі.

II. Зміст навчання курсу Етика 5 клас

Структура курсу:

Вступ Розділ 1. УНІКАЛЬНІСТЬ І НЕПОВТОРНІСТЬ ЛЮДИНИ

Розділ 2. СПІЛКУВАННЯ У ЖИТТІ ЛЮДИНИ

Розділ 3. СВІТ ЛЮДСЬКИХ ЕМОЦІЙ ТА ПОЧУТТІВ

Розділ 4. ЖИТТЄВИЙ ПОСТУП ЛЮДИНИ

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
Вступ (1 год.)		
<p>Пояснює, що таке мораль та етика, яку роль вони відіграють у житті та стосунках людей Формулює золоте правило моралі, ілюструє його прикладами із власного життя та життя оточення Пояснює, що таке моральні цінності та як вони впливають на взаємини та спілкування людей Розповідає про важливість самопізнання та самооцінки</p>	<p>Мораль. Етика. Моральні цінності суспільства – життєві орієнтири людини Моральні взаємини й спілкування людей. Золоте правило моралі. Моральне зростання людини: чому важливо пізнавати та оцінювати себе</p>	<p>Пошукові завдання: з'ясування значення понять «мораль», «етика», створення хмар слів до понять «моральні цінності», «золоте правило моралі» Обговорення та дискусії (орієнтовні теми): Що є життєвими орієнтирами людини; Як можна пізнавати себе; Чому важливо оцінювати себе</p>
Розділ 1. УНІКАЛЬНІСТЬ І НЕПОВТОРНІСТЬ ЛЮДИНИ (3 год.)		
<p>Обґрунтовує унікальність та неповторність кожної людини Визначає відмінності між людьми як ціннісну ознаку індивідуальності Розповідає про формування особистості та людські чесноти Пояснює, що таке індивідуальні відмінності людини, та виявляє повагу до них Висвітлює сутність гідності та наводить</p>	<p>Індивідуальність людини. Формування особистості. Цінність людського життя. Гідність людини Людські чесноти Роль світогляду в становленні особистості. Потреби, бажання, інтереси</p>	<p>Короткі повідомлення учнів: у чому проявляється неповторність кожної людини, що є найвищими цінностями сучасного світу, що таке світогляд Пошукові завдання: з'ясування значення понять «індивідуальність», «унікальність»,</p>

<p>приклади її проявів Бере участь у груповій роботі, враховуючи індивідуальні особливості та потреби Характеризує роль світогляду у житті людини Визначає свої потреби, бажання, інтереси та цілі Детально описує та аналізує в цілому себе та інших осіб за різними ознаками (інтереси, світогляд тощо)</p>	<p>людини</p>	<p>«особистість», «гідність», «чеснота», «світогляд», «потреба» у різних джерелах, складання речень, створення хмар слів до понять «неповторність людини», «становлення особистості», «інтереси людини»; складання ребусів, емоджі, кросвордів із основними поняттями тем розділу Творчі завдання (індивідуально, у парах/групах): інтерв'ювання батьків / представників родини, однокласників: Які мої/твої індивідуальні риси? Які інтереси посідають важливе місце в житті; есе з аргументацією (орієнтовні теми): «Я – особливий/особлива, тому що...», «Я – особистість, тому що...»; інші усні/письмові есе-аргументації; створення педагогічних рефлексивних малюнків «Мій портрет», «Мої зацікавлення» тощо Обговорення та дискусії (орієнтовні теми): Як я розумію унікальність та неповторність кожної людини; Чому життя і гідність людини є найвищою</p>
---	---------------	---

		<p>цінністю в сучасному світі; Чи значить: інший – гірший; Як я можу проявляти своє ставлення до людей з особливими потребами</p> <p>Проекти (індивідуальні/групові): Людська різноманітність – ресурс суспільства; Відмінності між потребами та бажаннями; Як я можу реалізувати свої інтереси</p>
--	--	--

Розділ 2. СПІЛКУВАННЯ У ЖИТТІ ЛЮДИНИ (5 год.)

<p>Пояснює, що таке спілкування, та як воно впливає на здоров'я, безпеку і добробут</p> <p>Розповідає про сутність вербального та невербального спілкування.</p> <p>Застосовує вербальні та невербальні засоби спілкування для конструктивної комунікації</p> <p>Детально описує особливості спілкування в групі та аналізує прояви доброзичливості, щирості та поваги у спілкуванні</p> <p>Наводить приклади чемної поведінки у спілкуванні</p> <p>Пояснює значення етикету для спілкування</p> <p>Виконує різні ролі у груповій роботі</p> <p>Визначає показники безпечного та відповідального спілкування, наводить приклади</p> <p>Встановлює нові контакти та ефективно</p>	<p>Спілкування та його роль у житті людини</p> <p>Вплив спілкування на здоров'я, безпеку і добробут</p> <p>Вербальне та невербальне спілкування</p> <p>Конструктивна комунікація.</p> <p>Спілкування в групі</p> <p>Доброзичливість, щирість, повага у спілкуванні.</p> <p>Ввічливість та чемність.</p> <p>Етикет</p> <p>Безпечне та відповідальне спілкування</p> <p>Особливості та ризику віртуального спілкування</p>	<p>Короткі повідомлення учнів:</p> <p>значення спілкування у житті людини, сучасні засоби спілкування</p> <p>Пошукові завдання: з'ясування значення понять «комунікація», «спілкування», «вербальне спілкування», «невербальне спілкування», «етикет», «булінг» в різних джерелах, створення кластерів, асоціативних кущів та хмар слів до понять «віртуальне спілкування», «порозуміння», «кібербулінг»</p> <p>Творчі завдання (індивідуально, у парах/групах): складання і розігрування діалогів із досягнення різних цілей з</p>
--	--	---

<p>співпрацює для досягнення результату, використовує різні засоби зв'язку Прогнозує ризики комунікації у віртуальному середовищі Описує прояви агресії у спілкуванні Протидіє проявам тиску, агресії, маніпуляції й неповаги щодо себе та інших осіб Виокремлює інформацію та обговорює ситуації булінгу, зокрема кібербулінгу</p>	<p>Агресивність у спілкуванні: тиск, маніпуляції та неповага. Наслідки та протистояння Булінг та кібербулінг: прояви, запобігання та протидія</p>	<p>використанням вербального та невербального спілкування; зображення (малюнком, пантомімою) безпечного/небезпечного спілкування; розігрування ситуацій протидії агресії та булінгу; складання пам'яток (індивідуально, у парах/групах): безпечного віртуального спілкування; протидії булінгу та кібербулінгу Обговорення та дискусії (орієнтовні теми): Чому життя людини неможливе без спілкування; Які функції спілкування; У чому значення етикету у спілкуванні; Як протистояти агресії та маніпуляціям у спілкуванні; Що я можу зробити для запобігання булінгу Проекти (індивідуальні/групові): Протистояння агресії у спілкуванні; Чемність у спілкуванні: кроки реалізації; Як зробити віртуальне спілкування безпечним</p>
<p>Розділ 3. СВІТ ЛЮДСЬКИХ ЕМОЦІЙ ТА ПОЧУТТІВ (4 год.)</p>		
<p>Розповідає, що таке емоції та почуття, якими вони бувають Визначає та описує власні почуття та емоції в різних ситуаціях життя Наводить приклади вираження</p>	<p>Емоції та почуття, їхнє значення в житті людини Сила почуттів. Як виражати власні емоції та</p>	<p>Короткі повідомлення учнів: розповідь про емоції і почуття в житті людини та способи їх прояву, про власні емоції та почуття</p>

<p>емоції та описує реакцію на них Описує сутність емпатії Пояснює почуття інших осіб і обґрунтовує їхнє право на вираження своїх почуттів Зважає на емоції та почуття інших осіб у своїй поведінці Пояснює, як емоції пов'язані з вчинками та як зрозуміти інших у тій чи іншій ситуації Називає позитивні та негативні емоції Визначає прояви негативних та позитивних емоцій і застосовує способи їх опанування та реакції на них Демонструє прості навички керування емоціями та прояви емпатії</p>	<p>почуття Емпатія. Як зважати на почуття та емоції інших людей Місце позитивних і негативних емоцій у житті людини Керування власними емоціями Зв'язок почуттів і вчинків. Почуття любові до Батьківщини, мови, культури, відповідальності за свою країну</p>	<p>в різних ситуаціях Пошукові завдання: з'ясування значення понять «емоція», «почуття», «емпатія» у різних джерелах, складання речень, створення кластерів, асоціативних кущів, хмар слів до понять «сила почуттів», «негативні емоції», «емпатія», «почуття людини»; складання ребусів, емоджі, кросвордів із основними поняттями, словами тем розділу Творчі завдання (індивідуально, у парах/групах): складання власної шкали емоцій (перелічити не менше 10 станів) – від найнеприємніших до найприємніших; вимірювання «температури» емоцій класу; проведення ігор «Вгадай емоцію», «Покажи емоцію», «Малюємо емоції»; опис емоційних станів героїв у творах живопису/літератури, зокрема українських; інтерв'ювання: Як ти керуєш власними емоціями? Обговорення та дискусії (орієнтовні теми): Чому емоції та почуття вкрай важливі в житті</p>
---	--	---

		<p>людини; Як чинити, коли тобою заволоділи негативні емоції; Навіщо людині почуття; У чому цінність емпатії; Як проявляти емпатію; Які є прояви любові до Батьківщини Проекти (індивідуальні/групові): розроблення рекомендацій щодо поведінки, яка виражає мої власні негативні/позитивні почуття щодо когось; карта емоцій; уявна подорож в країну емоцій</p>
--	--	--

Розділ 4. ЖИТТЄВИЙ ПОСТУП ЛЮДИНИ (5 год.)

<p>Описує особистісний розвиток людини Пояснює роль навчання в житті людини Розповідає про власні інтереси та хобі, ділиться досягненнями з однолітками, ініціює обмін досвідом діяльності Визначає прагнення і потреби у сфері власного особистісного розвитку та навчання Виявляє зацікавлення до тривалої систематичної діяльності (хобі, спорт, мистецтво, навчання тощо) та наполегливість у досягненні мети Пояснює, що значить бути самостійною, наполегливою та цілеспрямованою людиною, наводить приклади Визначає цілі власної діяльності та стратегії їх досягнення</p>	<p>Особистісний розвиток людини. Роль навчання у житті людини. Інтереси та хобі. Заняття спортом і мистецтвом Становлення і дорослішання людини: самостійність, наполегливість і цілеспрямованість Життєві цілі, плани та перспективи. Ухвалення рішень. Плани щодо досягнення людиною життєвих цілей у власній</p>	<p>Короткі повідомлення учнів: значення особистого розвитку людини, потреби та цілі людини загалом та власні, шляхи їх досягнення, хобі та інтереси, заняття спортом та мистецтвом Пошукові завдання: з'ясування значення понять «інтереси», «хобі», «становлення людини», «цілеспрямованість» у різних джерелах, складання речень, створення хмар слів, асоціативних кущів, кластерів до понять «навчання», «досвід», «дорослий»; складання ребусів,</p>
--	--	--

<p>Обґрунтовує перспективність своєї діяльності для успішного майбутнього та аргументує необхідність наполегливості</p> <p>Самостійно створює та реалізовує короткострокові плани щодо досягнення успіху, зокрема в навчанні, спорті, побуті</p> <p>Пояснює вибір власних альтернатив і рішень з огляду на вплив зовнішніх чинників</p> <p>Аналізує власний навчальний розвиток, вказуючи на причини успіхів та невдач</p> <p>Оцінює користь обміну досвідом та взаємонавчання; пояснює значення освіти в житті людини</p> <p>Планує і моделює кроки задоволення власних потреб з урахуванням можливостей своїх та інших осіб</p>	<p>родині, спільноті та країні</p> <p>Успіхи і невдачі як складники особистісного розвитку людини</p> <p>Значення досвіду в житті людини.</p> <p>Взаємонавчання та обмін досвідом</p>	<p>емоджі, кросвордів з основними поняттями тем розділу</p> <p>Творчі завдання (індивідуально, у парах/групах): інтерв'ювання батьків/представників родини, однокласників: які ваші особисті інтереси та хобі? Як вони впливають на ваше життя? Як долати невдачі?; твір-роздум/усний виступ з аргументацією (орієнтовні теми): «Мої життєві цілі – це...», «Успіх/невдача для мене...»;</p> <p>мої плани на завтра, тиждень, місяць, рік (планування власної короткотермінової та довготермінової діяльності)</p> <p>Обговорення та дискусії (орієнтовні теми): Чому навчання – невід'ємна частина життя людини; Які складники життєвого успіху; У чому роль невдач у житті людини; Що означає бути дорослою людиною</p> <p>Проекти (індивідуальні/групові): створення карти-плану для досягнення певної власної життєвої цілі; створення виставки-презентації «Моє хобі»; «Мої життєві плани та майбутнє України»;</p>
---	---	--

		«Я запрошую вас спробувати» (ділова гра з елементами навчання

Календарно – тематичне планування

«Етика», 5 клас

№ п/п	Дата проведення	Примітки	Зміст навчального предмета	Очікувані результати навчання	Види навчальної діяльності учнів
Вступ					
1.			<p>Мораль. Етика. Моральні цінності суспільства – життєві орієнтири людини. Моральні взаємини й спілкування людей. Золоте правило моралі. Моральне зростання людини: чому важливо пізнавати та оцінювати себе.</p>	<p>Знаннєвий компонент: що таке мораль та етика, яку роль вони відіграють у житті та стосунках людей, формулює золоте правило моралі,</p> <p>Діяльнісний компонент: Ілюструє розуміння золотого правила моралі прикладами із власного життя та життя оточення. Пояснює, що таке моральні цінності та як вони впливають на взаємини та спілкування людей</p> <p>Ціннісний компонент: Усвідомлює важливість самопізнання та самооцінки.</p>	<p>Пошукові завдання: з'ясування значення понять «мораль», «етика», створення хмар слів до понять «моральні цінності», «золоте правило моралі» Обговорення та дискусія « Що є життєвими орієнтирами людини».</p>
Розділ 1. УНІКАЛЬНІСТЬ І НЕПОВТОРНІСТЬ ЛЮДИНИ					
2.			<p>Індивідуальність людини. Формування особистості. Цінність людського життя. Гідність людини</p>	<p>Знаннєвий компонент: Обґрунтовує унікальність та неповторність кожної людини.</p> <p>Діяльнісний компонент:</p>	<p>Обговорення та дискусії на теми « Як я розумію унікальність та неповторність</p>

				<p>Визначає відмінності між людьми як ціннісну ознаку індивідуальності і</p> <p>Ціннісний компонент: Усвідомлює власну унікальність як цінність людського життя.</p>	<p>кожної людини?»</p> <p>«Чому життя і гідність людини є найвищою цінністю в сучасному світі?»</p>
3			Людські чесноти.	<p>Знаннєвий компонент: Розповідає про формування особистості та людські чесноти. Пояснює, що таке індивідуальні відмінності людини, та виявляє повагу до них. Висвітлює сутність гідності та наводить приклади її проявів.</p> <p>Діяльнісний компонент: Бере участь у груповій роботі, враховуючи індивідуальні особливості та потреби.</p> <p>Ціннісний компонент: Усвідомлює значимість людських чеснот як прояв гідності.</p>	<p>Складання сенкану «Що таке чеснота?»</p> <p>Складання речень, зі словами «людські чесноти, людські вади».</p> <p>Складання хмари слів до поняття «гідність».</p>
4			Роль світогляду в становленні особистості. Потреби, бажання, інтереси людини.	<p>Знаннєвий компонент: Характеризує роль світогляду у житті людини</p>	<p>Проекти (індивідуальні/групові): Людська різноманітність – ресурс суспільства;</p>

				<p>Визначає свої потреби, бажання, інтереси та цілі.</p> <p>Діяльнісний компонент: Детально описує та аналізує в цілому себе та інших осіб за різними ознаками (інтереси, світогляд тощо).</p> <p>Ціннісний компонент: усвідомлює необхідність виявляти толерантне ставлення до людей з іншими інтересами та світоглядом.</p>	<p>Відмінності між потребами та бажаннями; як я можу реалізувати свої інтереси.</p>
--	--	--	--	---	---

Розділ 2. СПІЛКУВАННЯ У ЖИТТІ ЛЮДИНИ

5			<p>Діагностувальна робота з теми: «Вступ. Унікальність і неповторність людини» Спілкування та його роль у житті людини Вплив спілкування на здоров'я, безпеку і добробут. Вербальне та невербальне спілкування</p> <p>Конструктивна комунікація.</p>	<p>Знаннєвий компонент: пояснює, що таке спілкування, та як воно впливає на здоров'я, безпеку і добробут</p> <p>Розповідає про сутність вербального та невербального спілкування.</p> <p>Діяльнісний компонент: застосовує вербальні та невербальні засоби спілкування для конструктивної комунікації.</p> <p>Ціннісний компонент: усвідомлює значимість конструктивної комунікації як необхідної умови життя.</p>	<p>Короткі повідомлення учнів: значення спілкування у житті людини, сучасні засоби спілкування.</p>
---	--	--	--	---	---

6			<p>Спілкування в групі. Доброзичливість, щирість, повага у спілкуванні. Ввічливість та чемність. Етикет.</p>	<p>Знанневий компонент: детально описує особливості спілкування в групі та аналізує прояви доброзичливості, щирості та поваги у спілкуванні. Діяльнісний компонент: наводить приклади чемної поведінки у спілкуванні. Виконує різні ролі у груповій роботі Пояснює значення етикету для спілкування. Ціннісний компонент: усвідомлення необхідності керуватися у спілкуванні позитивними моральними нормами.</p>	<p>Ппошукові завдання: з'ясування значення понять «комунікація», «спілкування», «вербальне спілкування», «невербальне спілкування», «етикет».</p>
7			<p>Безпечне та відповідальне спілкування Особливості та ризики віртуального спілкування.</p>	<p>Знанневий компонент: визначає показники безпечного та відповідального спілкування, Діяльнісний компонент: наводить приклади безпечного спілкування Встановлює нові контакти та ефективно співпрацює для досягнення результату, використовує різні засоби зв'язку. Прогнозує ризики комунікації у віртуальному середовищі. Ціннісний компонент:</p>	<p>Складання пам'яток (індивідуально, у пара/групах): безпечного віртуального спілкування.</p>

				усвідомлює небезпеку віртуального спілкування.	
8			Агресивність у спілкуванні: тиск, маніпуляції та неповага. Наслідки та протистояння.	Знанневий компонент: описує прояви агресії у спілкуванні, знає способи маніпуляцій. Діяльнісний компонент: протидіє проявам тиску, агресії, маніпуляції та неповаги щодо себе та інших осіб.. Ціннісний компонент: Проявляє ціннісне ставлення до себе та інших.	Творчі завдання (індивідуально, у парах/групах): як протистояти агресії та маніпуляціям у спілкуванні;
9			Булінг та кібербулінг: прояви, запобігання та протидія.	Знанневий компонент: пояснює ознаки булінгу та кібербулінгу. Діяльнісний компонент: виокремлює інформацію та обговорює ситуації булінгу, зокрема кібербулінгу. Ціннісний компонент: демонструє шанобливе ставлення себе та інших.	Етичні правила спілкування у віртуальному просторі; Булінг – сьогодні це не модно.

		Примітки	Розділ 3. СВІТ ЛЮДСЬКИХ ЕМОЦІЙ ТА ПОЧУТТІВ		
10			Діагностувальна робота з теми: «Спілкування у житті людини». Емоції та	Знанневий компонент: розповідає, що таке емоції та почуття, якими вони бувають,	Короткі повідомлення учнів: розповідь про емоції і

			почуття, їхнє значення в житті людини. Сила почуттів. Як виражати власні емоції та почуття. Емпатія. Як зважати на почуття та емоції інших людей.	розуміє сутність емпатії. описує реакцію на них. Діяльнісний компонент: визначає та описує власні почуття та емоції в різних ситуаціях життя, наводить приклади вираження емоції та описує реакцію на них. Ціннісний компонент: демонструє вияв позитивних емоцій.	почуття в житті людини та способи їх прояву, про власні емоції та почуття в різних ситуаціях
11			Місце позитивних і негативних емоцій у житті людини. Керування власними емоціями.	Знаннєвий компонент: визначає прояви негативних та позитивних емоцій. Діяльнісний компонент: застосовує способи опанування позитивних емоцій. Демонструє прості навички керування емоціями та прояви емпатії. Ціннісний компонент: усвідомлює необхідність умінь керувати власними емоціями.	Творчі завдання (індивідуально, у парах/групах): складання власної шкали емоцій (перелічити не менше 10 станів) – від найнеприємніших до найприємніших.
12			Зв'язок почуттів і вчинків. Почуття любові до Батьківщини, мови, культури, відповідальності за свою країну	Знаннєвий компонент: знає, у чому полягає зв'язок почуттів і вчинків, тлумачить поняття любові. Діяльнісний компонент: пояснює почуття інших осіб і обґрунтовує їхнє право на вираження своїх почуттів Ціннісний компонент: дбайливе та відповідальне ставлення до своєї Батьківщини, мови, культури.	Обговорення та дискусії (орієнтовні теми): Які є прояви любові до Батьківщини?
Розділ 4. ЖИТТЄВИЙ ПОСТУП ЛЮДИНИ					
13			Діагностувальна робота з теми: «Світ людських емоцій та почуттів». Особистісний розвиток людини. Роль навчання у житті людини.	Знаннєвий компонент: описує особистісний розвиток людини, пояснює роль навчання в житті людини. Діяльнісний компонент:	Короткі повідомлення учнів: значення особистого розвитку людини, хобі та

		Інтереси та хобі. Заняття спортом і мистецтвом.	розповідає про власні інтереси та хобі, ділиться досягненнями з однолітками, ініціює обмін досвідом діяльності. Ціннісний компонент: визначає прагнення і потреби у сфері власного особистісного розвитку та навчання.	інтереси, заняття спортом та мистецтвом. Обговорення та дискусії (орієнтовні теми): Чому навчання – невід’ємна частина життя людини?
14		Становлення і дорослішання людини: самостійність, наполегливість і цілеспрямованість.	Знаннєвий компонент: обґрунтовує перспективність своєї діяльності для успішного майбутнього. Діяльнісний компонент: аргументує необхідність наполегливості. Ціннісний компонент: усвідомлює важливість цілеспрямованості для становлення власної особистості.	Обговорення та дискусія «Що означає бути дорослою людиною?»
15		Життєві цілі, плани та перспективи. Ухвалення рішень. Плани щодо досягнення людиною життєвих цілей у власній родині, спільноті та країні.	Знаннєвий компонент: знає види рішень, розуміє значення складання планів та перспектив для досягнення цілей. Діяльнісний компонент: самостійно створює та реалізовує короткострокові плани щодо досягнення успіху, зокрема в навчанні, спорті, побуті. Ціннісний компонент: усвідомлює значимість власних життєвих цінностей.	Виступ з аргументацією на тему «Мої життєві цілі – це...». Складання асоціативного грона.
16		Успіхи і невдачі як складники особистісного розвитку людини. Значення досвіду в житті людини. Взаємонавчання та обмін досвідом. Діагностувальна робота з теми: «Життєвий поступ людини»	Знаннєвий компонент: пояснює значення освіти в житті людини. Діяльнісний компонент: планує і моделює кроки задоволення власних потреб з урахуванням можливостей своїх та інших осіб. Ціннісний компонент: усвідомлює користь обміну досвідом та взаємонавчанням.	

17			Підсумкове узагальнення з курсу «Етика»		
----	--	--	---	--	--

III. Перелік навчально-методичного і матеріально-технічного забезпечення навчального процесу

- Конструктор тестів порталу «Всеосвіта»
- Браузер
- Google Classroom
- Zoom
- Інтернет портал «На урок»
- Сервіс www.youtube.com

V. Система оцінювання результатів навчання

Базується на положеннях Рекомендацій щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України 01 квітня 2022 р за. № 289 та Загальних критеріях оцінювання результатів навчання учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти (додаток №2 до наказу №289)

Основними видами оцінювання результатів навчання учнів, що проводяться закладом, є формувальне, поточне та підсумкове: тематичне, семестрове, річне.

Система оцінювання (бальна/рівнева):

- 10,11,12 - В
- 7,8,9 - Д
- 4,5,6 - С
- 1,2,3 – П

Критерії оцінювання предметних та особистісних результатів

Оцінювання навчальних результатів учнів з «Етики» Оцінювання – це вимірювання навчальних досягнень тих, хто навчаються, тобто порівняння і встановлення співвідношення того, що учень/учениця знає та уміє, до того, що він/вона має знати й уміти на певний момент навчання відповідно до програми. Основою оцінювання учнів є передбачені модельною навчальною програмою очікувані результати їхньої навчальної діяльності або складники ключових компетентностей і наскрізних умінь, що мають формуватись (розвиватись) під час навчання, а саме: мінімальний обсяг знань, обов'язковий для засвоєння учнем/ученицею відповідно до його/її індивідуального розвитку та пізнавальних можливостей; основні уміння та навички, формування/розвиток яких передбачено програмою; формування ціннісного ставлення учня до життєвих явищ і подій, що досліджуються ним. Діяльність учителя з оцінювання учнів має передбачати поточне і підсумкове оцінювання. Поточне

формувальне оцінювання учнів під час уроку передбачає дотримання вчителем таких етапів (кроків): 1) формулювання вчителем (разом з учнями) очікуваних результатів уроку; 2) визначення вчителем (разом з учнями) критеріїв і показників оцінювання; 3) обрання стратегій, процедур та шкали оцінювання; 4) виконання оцінювання вчителем/самооцінювання/взаємооцінювання учнів. Підсумкове оцінювання дозволяє перевіряти й оцінювати результати роботи учнів: 1) по закінченню засвоєння матеріалу розділу програми; 2) наприкінці семестру; 3) по закінченню навчального року. Оцінка результатів навчання учнів може бути якісною (виражається вербально) та кількісною (позначається балами). При оцінюванні досягнень програмових очікуваних результатів учнів з «Етики» вчитель має враховувати: логічність і обґрунтованість, осмисленість, глибину, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість міркувань учня, рівень сформованості загальнонавчальних та предметних умінь і навичок, рівень володіння учнем наскрізними вміннями й ключовими компетентностями. Зрозуміло, що безпосередньо на уроці не можна оцінити виховного ефекту навчального предмета, сформованість цінностей та особистого ставлення школярів, адже система цінностей, особисте ставлення, поведінкові моделі учня проявляються в реальному житті. Тому завданням учителя є створення оптимальних умов для вільного висловлення і захисту учнем власної думки з будь-яких морально значимих питань/проблем в будь-яких навчальних ситуаціях у навчальній та позаурочній діяльності. Оцінювання має бути відкритим для учнів. Учителеві слід інформувати учнів про очікувані результати, показники (критерії), цілі, стратегії, методи та шкалу оцінювання. Це сприятиме їхній свідомій і сумлінній роботі на уроках та вдома, адже вони знатимуть, чого від них очікує вчитель і як він визначатиме оцінку їхньої роботи.

V. Список літератури та інформаційних ресурсів

1. Державний стандарт повної загальної середньої освіти. <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-deyaki-pitannya-derzhavnih-standartiv-povnoyi-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i300920-898>
2. Модельна навчальна програма «Етика. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Пометун О.І., Ремех Т.О., Кришмарел В.Ю.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795)
3. Мартинюк О., Гісем О. Етика. Підручник для 5 класу закладів загальної середньої освіти — Харків: видавництво «Ранок», 2022. — 146 с.
4. Рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів 5-6 класів, які здобувають освіту відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти, наказ Міністерства освіти і науки України 01.04.2022 р. № 289. https://osvita.ua/doc/files/news/861/86195/OCINYuVANNYa_OST818.pdf